

توصیف وضعیت باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران و مقایسه آن با باشگاه‌های لیگ‌های برتر کشورهای چین، مالزی و انگلستان

غلامرضا جلیلیان^۱، دکتر محمد خبیری^۲

۱- دانشگاه تبریز

۲- دانشگاه تهران

چکیده

هدف اصلی این تحقیق در بخش اول، توصیف وضعیت باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران در حیطه‌های پنجگانه (۱) اماکن و فضاهای ورزشی (۲) وضعیت رشد و توسعه در سطوح نوجوانان و جوانان (۳) امور مالی (۴) هواداران و (۵) مدیریت و نیروی انسانی بود. در بخش دوم، مقایسه بین وضعیت باشگاه‌های ایران با باشگاه‌های لیگ‌های برتر کشورهای چین، مالزی و انگلستان در دو حیطه اماکن و فضاهای ورزشی و مدیریت و نیروی انسانی انجام گرفته است. روش تحقیق، در بخش اول، از نوع مطالعات توصیفی بوده و چهارده باشگاه لیگ برتر فوتبال کشور مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در این تحقیق وضعیت موجود این باشگاه‌ها در حیطه‌های پنجگانه فوق‌الذکر توصیف و وضعیت آنها با حداقل معیارهای تعیین شده توسط کنفدراسیون فوتبال اروپا (یوفا) به عنوان نشان‌گر و به صورت نمودار نمایش داده شده است. در بخش دوم جهت مقایسه، دو باشگاه از لیگ برتر ایران، یک باشگاه از چین، دو باشگاه از مالزی و دو باشگاه از انگلستان که همه آنها در لیگ برتر فوتبال کشورشان حضور داشتند، انتخاب گردیدند. معیار انتخاب نمونه‌ها با توجه به محدودیت در انتخاب تصادفی، قرار داشتن در بین باشگاه‌های حرفه‌ای در مسابقات لیگ‌های برتر داخلی این کشورها تعیین گردید که به صورت نمونه‌گیری غیرتصادفی در دسترس، انتخاب شده‌اند. ابزار اندازه‌گیری در بخش اول، پرسشنامه ای بود با ۸۲ سؤال که توسط محقق تدوین شده و روائی محتوایی آن توسط متخصصین مورد تأیید قرار گرفت. داده‌ها در این بخش در پنج حیطه فوق‌مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در بخش دوم جهت مقایسه، از پرسشنامه ۶۲ سئوالی بهره گرفته شده و بر اساس شاخص‌های تعیین شده از طرف کنفدراسیون فوتبال اروپا (یوفا)، که به منظور بررسی وضعیت باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال قاره اروپا تهیه شده، تدوین یافته است و روائی محتوایی آن نیز مورد تأیید یوفا می‌باشد. روش آماری تحقیق، در بخش اول، آمار توصیفی شامل محاسبه میانگین و درصد فراوانی و در بخش دوم آمار استنباطی کروسکال والیس^۱ بود. یافته‌های تحقیق در بخش توصیفی، در حیطه اماکن و فضاهای ورزشی، باشگاه‌های کشور ۴/۶ درصد از حداقل معیارهای ضروری را دارا و ۵۵/۴ درصد از این حداقل‌ها محروم بودند. در حیطه وضعیت رشد و توسعه در

سطوح نوجوانان و جوانان، باشگاه‌های کشور ۸۳/۳ درصد از حداقل معیارهای ضروری را دارا می‌باشند و ۱۶/۷ درصد از این حداقل‌ها محروم بودند. در حیطه امور مالی، باشگاه‌های کشور ۷۵ درصد از حداقل معیارهای ضروری را دارا و ۲۵ درصد از این حداقل‌ها محروم بودند. در حیطه هواداران باشگاه‌های کشور ۴۶/۵ درصد از حداقل معیارهای ضروری را دارا و ۵۳/۵ درصد از این حداقل‌ها محروم بودند. در حیطه مدیریت و نیروی انسانی باشگاه‌های ایران ۷۴/۶ درصد از حداقل معیارهای ضروری را دارا و ۲۵/۴ درصد از این حداقل‌ها محروم بودند. در بخش دوم، آزمون فرضیه‌ها، بین وضعیت مدیریت و نیروی انسانی و اماکن و فضاهای ورزشی مورد نیاز باشگاه‌های کشورهای ایران، چین، مالزی و انگلستان تفاوت معنی‌داری مشاهده نشده. داده‌ها همچنین نشان می‌دهند که میانگین رتبه‌های باشگاه‌های ایران در هر دو حیطه اماکن و فضاهای ورزشی و مدیریت و نیروی انسانی پایین‌تر از باشگاه‌های چین، مالزی و انگلستان می‌باشد. نتایج تحقیق نشان داد که وضعیت باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران در حیطه‌های پنج‌گانه نتوانسته به حداقل معیارهای تعیین شده دست یابد و تا حدودی با نتایج تحقیقات انجام شده همخوانی دارد. نتایج مقایسه دو حیطه اماکن در فضاهای ورزشی و مدیریت و نیروی انسانی باشگاه‌های ایران با باشگاه‌های چین، مالزی و انگلستان نشان داد که باشگاه‌های ایران از سه کشور فوق‌الذکر در رتبه پایین‌تری قرار دارد. بطور کلی نتایج تحقیق حاضر با بسیاری از تحقیقات انجام شده خبیری، و الهی (۱۳۸۲) همخوانی دارد.

واژه‌های کلیدی: ورزشکار حرفه‌ای فوتبال - لیگ حرفه‌ای فوتبال - باشگاه ورزشی حرفه‌ای (شرکت کننده در لیگ

حرفه‌ای فوتبال) - مربی حرفه‌ای فوتبال

مقدمه

امروزه فوتبال یکی از پرطرفدارترین و محبوب‌ترین ورزش در پهنه بین‌الملل است تا آن جا که بسیاری از کشورهای پنج قاره آن را در ردیف ورزش ملی خود قرار داده‌اند. لبریز بودن ورزشگاه‌ها از تماشاگران در دیدارهای داخلی، منطقه‌ای و قاره‌ای و برخورداری از بینندگان چند صد میلیونی پخش تلویزیونی، فوتبال را به عنوان مردمی‌ترین ورزش جهان معرفی می‌کند (۸).

نگاهی اجمالی به تاریخ شکل‌گیری رشته‌های ورزشی متوجه این واقعیت را نشان می‌دهد که چرا فوتبال در کشورهای اروپایی، خصوصاً انگلستان رشد قابل توجه و چشم‌گیری داشته و با استقبال عموم علاقمندان مواجه شده است. بدون شك تفکر حاکم بر این رشته ورزشی ناشی از نوع تشکیلات آن است. به گونه ای که از همان ابتدا در انگلستان نگاه به این رشته ورزشی يك نگاه حرفه‌ای از طریق باشگاه‌ها بوده است و یکی از دلایل رشد سریع و جهان شمول بودن این رشته ورزشی مدیون رشد و توسعه باشگاه‌ها می‌باشد (۹).

رواج ورزش فوتبال حرفه‌ای، نیاز به مدیران ورزش حرفه‌ای، اماکن و فضاهای ورزشی مورد نیاز، رشد و توسعه در سطوح نوجوانان و جوانان، وضعیت مالی مناسب و هواداران باوفا را کاملاً محسوس نمود (۴).

توسعه باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال صرفاً نوعی تجارت گسترده نیست، بلکه به یکی از پررونق‌ترین صنایع در دنیا تبدیل گشته است، و عملاً با همه جنبه‌های اقتصادی از رسانه‌ها گرفته تا پوشاک، غذا و تجهیزات در هم تنیده

است و قلمرو ورزش همه جا را تسخیر کرده و در جای جای نقاط دور افتاده دنیا ریشه دوانده و میلیونها انسان از آن به طریقی بهره‌مند می‌شوند (۱۶).

نظر به اینکه هسته اصلی فوتبال در دنیا، باشگاه‌ها بوده که به صورت یک سیستم منظم درآمد و مسابقات خود را به شکل نوعی کالا و خدمات به بهترین نحوی ارائه می‌دهند و از این طریق میلیاردها دلار درآمد کسب نموده و نیز استعداد‌های نوجوانان و جوانان را شناسائی کرده و آنها را تحت تعلیم و مراقبت خود قرار می‌دهند و پس از مدتی آنان را به صورت یک بازیکن حرفه‌ای تحویل دنیای فوتبال می‌دهند و از طریق خرید و فروش بازیکن یا استخدام مربیان گران قیمت و با ارائه بازی خوب و فروش این بازی‌ها به تلویزیون، فروش بلیط، تبلیغات دور زمین، تبلیغات روی لباس ورزشی و ... بنام باشگاه، به کسب درآمدهای هنگفت مبادرت می‌ورزند (۱۳).

بنابراین، به هر میزان وضعیت باشگاه‌ها در کشوری مطلوب‌تر باشد، و آن باشگاه‌ها به معیارها یا استانداردهای حرفه‌ای نزدیک‌تر باشند، متعاقباً مسابقات سراسری (لیگ‌ها) نیز از سطح بالاتر و کیفیت برتری برخوردار خواهد شد. کیفیت بهتر مسابقات لیگ حرفه‌ای منجر به نتایج مثبت زیادی خواهد شد که مهم‌ترین آن افزایش حقوق، پخش تلویزیونی، افزایش تبلیغات اطراف زمین و روی پیراهن و البسه ورزشی و نیز جذب حامیان مالی بیشتر خواهد گردید. مراحل صدور مجوز باشگاه در اروپا شرایط ویژه‌ای دارد و باشگاه‌ها باید حداقل معیارهای تعیین شده از سوی فیفا را داشته باشد، کمیته حرفه‌ای فوتبال در سپتامبر ۱۹۹۹ برای حقوق ملی پوشان و اجرای صدور مجوز برای باشگاه‌ها وظایفی را مشخص کرد و اهداف آن عبارتند از ارتقاء آموزش جوانان به عنوان اولین اولویت و توسعه ظرفیت اقتصادی و مالی باشگاه‌ها، ایجاد تأسیسات و فضاهای ورزشی، تقویت کیفیت و کمیت مدیریت باشگاه، ارتقاء و توسعه پروژه‌های اساسی و زیربنایی و عملکرد رفتاری بازیکنان، مربیان، داوران و تماشاگران فوتبال و ... (۱)

تحقیقات نشان داده که باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال ایران نسبت به کشورهای امارات، ژاپن و ترکیه از نظر وضعیت مالی در سطح پائین‌تری قرار دارد و نیز در مقایسه با حداقل‌های معیارهای یوفا فاصله داشته و نمی‌تواند آن حداقل‌ها را تأمین نماید (۶).

همچنین سازمان لیگ حرفه‌ای فوتبال ایران، که فعالیت‌های حمایت‌های مالی و تبلیغات باشگاه‌های لیگ برتر را سازماندهی می‌نماید، نه تنها از وجود بعضی منابع مالی خود - نظیر حق پخش تلویزیونی - محروم بوده بلکه از منابع مالی موجود نیز بهره کافی را نبرده است (۴)، در زمینه مدیریت و نیروی انسانی، تحقیقات نشان داده است که باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال لازم است همانند دیگر سازمان‌ها دارای نیروهای انسانی متخصص در زمینه‌های مختلف باشند (۱۲). یکی از بخش‌های بسیار مهم و ضروری برای رشد و پیشرفت باشگاه، داشتن زیرساخت‌های امکان و فضاهای ورزشی است به گونه‌ای که در انگلستان طی ده سال، بیش از یک میلیارد دلار در زمینه ساخت ورزشگاه سرمایه‌گذاری گردیده که این سرمایه‌گذاری‌ها با تسهیلات دولت انجام پذیرفته است (۲۰). هواداران و تماشاچیان فوتبال، به عنوان یکی از عوامل همبستگی بین خود از یک طرف و بین تماشاچیان و باشگاه از طرف دیگر، می‌تواند در راستای رشد و توسعه باشگاه فوتبال حرفه‌ای نقش مهم ایفاء نمایند.

باشگاه‌های پیشرفته، به تماشاچیان و هواداران خود به عنوان مشتری نگاه نمی‌کنند که با خرید بلیط ورودی و تماشای فوتبال بخشی از هزینه‌های باشگاه را تأمین نمایند، بلکه آنها را جزو لاینفک توسعه فوتبال می‌دانند (۱۶) (۱۸).

کنفدراسیون فوتبال آسیا (AFC) در جهت رشد و توسعه باشگاه‌های کشورهای آسیایی الگویی ارائه نموده است که در آن حداقل‌هایی را برای مدیریت و نیروی انسانی، امور مالی و حقوقی، امکانات و تجهیزات، رشد و توسعه نوجوانان و جوانان و حمایت‌های منطقه‌ای و هواداران تدوین نموده است. باشگاه‌هایی که در زمینه فوتبال فعالیت می‌کنند و می‌خواهند در سطح حرفه‌ای پیشرفت نمایند، می‌توانند از این الگو در جهت رساندن خود به حداقل‌های ضروری استفاده نمایند (۷).

در بررسی و تحقیقی که در هلند بر روی باشگاه فوتبال تونته (FC Twente) انجام گرفت مدیریت حرفه‌ای، توسعه کادر مربیگری، توسعه امکانات و تجهیزات آموزشی برای بازیکنان و برقراری ارتباط با باشگاه‌های آماتور را برای توسعه فوتبال در سایر باشگاه‌های حرفه‌ای توصیه می‌نماید (۱۰).

کنفدراسیون فوتبال اروپا - یوفا (UEFA) شش هدف اصلی زیر را برای کلیه باشگاه‌هایی که می‌خواهند در مسابقات قهرمانی باشگاه‌های اروپا شرکت نمایند توصیه می‌نماید و بر اساس یک برنامه بسیار مدون و دقیق طی چهار سال، باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال را ملزم به داشتن حداقل‌هایی در این شش هدف نموده است. این اهداف عبارتند از: (۱) توسعه تعلیم و تربیت جوانان به عنوان اولین و مهمترین الویت، (۲) توسعه توانایی‌های مالی، (۳) توسعه امکانات، (۴) توسعه مدیریت و نیروی انسانی، (۵) توسعه نونهالان و (۶) توسعه رفتارهای بازیکنان، داوران، مدیران و هواداران (۱۱).

در هر صورت برای نزدیک شدن به شرایط مطلوب و به حداقل رساندن فاصله فوتبال کشور با کشورهای صاحب فوتبال، می‌باید حداقل عوامل پیشرفت باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال را شناسایی نمود تا امکان رشد فوتبال کشورمان، که سرشار از استعدادهای نهفته می‌باشد، فراهم گردد.

روش شناسی تحقیق

در این تحقیق، با توجه به نوع و چگونگی موضوع و اهداف کلی، از روش توصیفی استفاده گردیده و داده‌های آن به صورت میدانی و با استفاده از پرسشنامه جمع آوری شد. داده‌های جمع آوری شده، ابتدا توصیف و سپس فراوانی، درصد و میانگین آنها محاسبه گردید. در بخش مقایسه‌ای، داده‌های جمع آوری شده از باشگاه‌های لیگ برتر ایران، لیگ حرفه‌ای چین، لیگ برتر مالزی و نیز لیگ برتر انگلستان مورد مقایسه و دو فرضیه مورد آزمون قرار گرفتند.

جامعه و نمونه آماری تحقیق

چهارده باشگاه استقلال تهران، پاس، پرسپولیس، پیکان و سایپا از تهران، استقلال اهواز و فولاد از خوزستان، سپاهان و نوب آهن از اصفهان، شمشک از مازندران، پگاه از گیلان، ابومسلم از خراسان، برق و فجر سپاسی از شیراز جامعه و نمونه آماری تحقیق را تشکیل داده بودند که داده‌های جمع آوری شده از آنها (جامعه آماری و نمونه آماری یکسان بودند) مورد توصیف قرار گرفتند. به منظور مقایسه وضعیت‌های موجود، دو باشگاه پاس و سپاهان کشور که در سال‌های ۸۲ و ۸۳ مقام اول لیگ فوتبال برتر کشور را کسب کرده بودند و باشگاه دالیال‌شاید از کشور چین و باشگاه‌های سلنگور پابلیک بانک و صباح از کشور مالزی و باشگاه‌های بیرمنگام و اورتون از کشور انگلستان به عنوان نمونه آماری قابل دسترسی انتخاب و داده‌های مورد نیاز از آنها جمع‌آوری و مورد تجزیه قرار گرفت.

ابزار اندازه‌گیری

به منظور بررسی وضعیت باشگاه‌های لیگ برتر ایران از پرسشنامه ۸۲ سئوالی استفاده گردید که و روانی محتوایی آن توسط اساتید متخصص مورد تأیید قرار گرفت. از آنجا که اساس و مبنای پرسشنامه‌های تحقیق حاضر را معیارهای اتحادیه فوتبال اروپا (UEFA) تشکیل داده‌اند، لذا پایداری این پرسشنامه‌ها در تحقیقات موردی انجام شده در یوفا مورد تأیید قرار گرفته است و نیازی به تعیین مجدد پایداری پرسشنامه‌ها نبوده. در این بخش محقق ۴۳ سئوال در حیطه اماکن و فضاهای ورزشی، ۳ سئوال در حیطه وضعیت رشد و توسعه در سطوح نوجوانان و جوانان، ۱۵ سئوال در حیطه امور مالی، ۱۴ سئوال در حیطه هواداران و ۷ سئوال در حیطه مدیریت و نیروی انسانی تهیه و تدوین نموده است. گزینه پاسخ سئوال‌ها به صورت «بلی» و «خیر» بود که به سئوال بلی (۱ امتیاز) و به پاسخ خیر (صفر امتیاز) منظور گردید.

در بخش مقایسه‌ای، همان گونه که اشاره شد دو باشگاه پاس و سپاهان انتخاب شدند و برای اینکه پاسخ‌های آنها به سئوال‌های پرسشنامه اصلی، انطباق با معیارهای UEFA انطباق داشته باشد، ۶۲ سئوال از ۸۲ سئوال پرسشنامه اصلی استخراج و پاسخ آنها با پاسخ باشگاه‌های کشورهای چین (باشگاه دالیان شاید^۱)، مالزی (باشگاه‌های سلنگور پابلیک بانک^۲ و صباح^۳) و از انگلستان (باشگاه‌های بیرمنگام^۴ و اورتون^۵) مقایسه و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

1- Dalian Shide.

2- Selangor Public Bank.

3- Sabah.

4- Birmingham.

5- Everton.

نحوه جمع آوری داده‌ها

به منظور جمع آوری داده‌های مورد نیاز، پرسشنامه به ضمیمه نامه‌های معرفی محقق به باشگاه‌ها که از طرف دانشگاه تربیت معلم و استاد راهنما صادر شده بودند، به باشگاه لیگ برتر کشور در فصل مسابقات (۸۳-۸۲) ارسال گردید. پس از پی‌گیری‌های محقق، تمامی پرسشنامه‌ها عودت داده شدند و سپس دسته‌بندی، و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. برای جمع آوری داده‌ها از باشگاه‌های کشورهای خارجی، نامه‌ای از طرف نماینده AFC در ایران به دبیر کل (AFC)، کنفدراسیون فوتبال آسیا، آقای پیتر و لاپان^۱ ارسال و درخواست گردید که از طریق کارکنان مستقر در مقر AFC به محقق مساعدت شود تا پرسشنامه مربوط به باشگاه‌های کشورهای آسیایی از طرف AFC ارسال و جمع‌آوری گردد. پرسشنامه‌های باشگاه‌های بیرمنگام و اورتون انگلستان نیز توسط یکی از همکاران عضو هیئت علمی دانشگاه که در کشور انگلستان تحصیل می‌کند و یکی از اساتید انگلیسی (دکتر رهنما و دکتر توماس ریلی) توزیع و جمع‌آوری گردید.

روش آماری

در بخش توصیفی، داده‌های جمع‌آوری شده به صورت فراوانی، درصد و میانگین، تجزیه و نتایج و در جداول و نمودارها نشان داده شده است. در بخش آزمون فرضیه‌های تحقیق از آزمون غیرپارامتریک کروسکال والیس^۲ استفاده گردیده است.

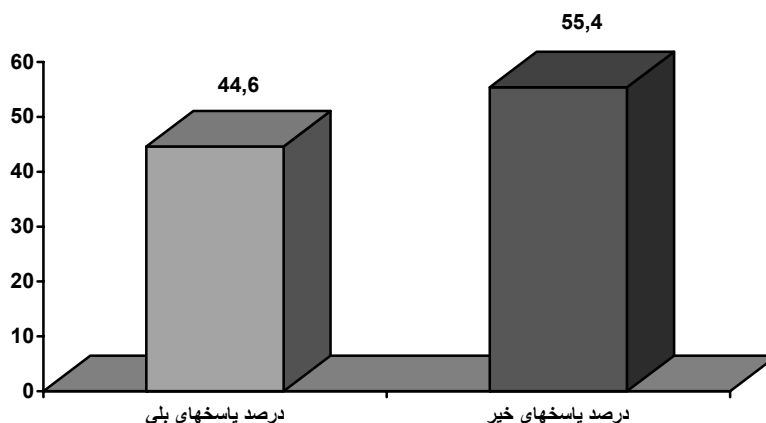
یافته‌های تحقیق

الف - بخش توصیفی

۱- وضعیت اماکن و فضاهای ورزشی

نمودار (۱) نشان دهنده وضعیت باشگاه در رابطه با حیطه اماکن و فضاهای ورزشی است و همان طوری که ملاحظه می‌شود باشگاه‌های حرفه‌ای ۴/۶٪ از مجموع معیارهای ضروری اماکن و فضاهای ورزشی را بر مبنای معیار یوفا دارا هستند.

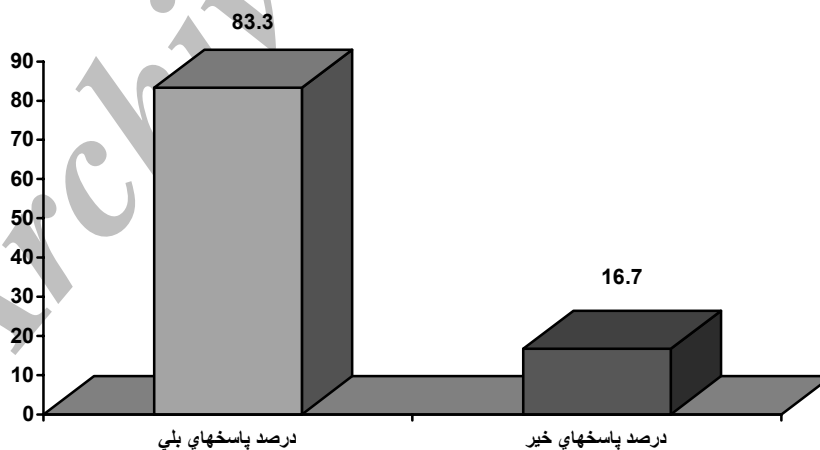
1- Peter Velappan.
2- Kruskal Wallis.

نمودار شماره ۱- درصد پاسخ‌های داده شده به سئوالات حیطة اماکن و فضاهاى مورد نیاز باشگاه‌ها

۲- وضعیت رشد و توسعه جوانان

چهارده باشگاه به ۳ سؤال در حیطة وضعیت رشد و توسعه در سطوح نوجوانان و جوانان پاسخ داده‌اند. نمودار شماره (۲) نشان دهنده وضعیت کلی باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال لیگ برتر در این حیطة می‌باشد. همان گونه که ملاحظه می‌گردد، باشگاه‌های حرفه‌ای ۸۳/۳ درصد از مجموع معیارهای ضروری در این زمینه را داشته‌اند (درصد پاسخ‌های بلی). ۱۶/۷ درصد فاقد معیارهای ضروری در این زمینه بوده‌اند (درصد پاسخ‌های خیر).

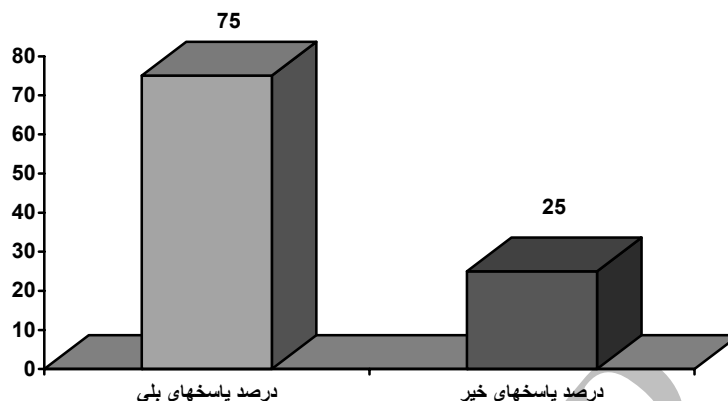

نمودار شماره ۲- درصد پاسخ‌های داده شده به سئوالات حیطة رشد و توسعه در سطوح نوجوانان و جوانان

۳- وضعیت امور مالی باشگاه‌ها

چهارده باشگاه به ۱۵ سؤال در حیطة وضعیت امور مالی پاسخ داده‌اند. نمودار شماره (۳) نشان دهنده وضعیت کلی باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال لیگ برتر در این حیطة می‌باشد. همان گونه که ملاحظه می‌گردد، باشگاه‌های

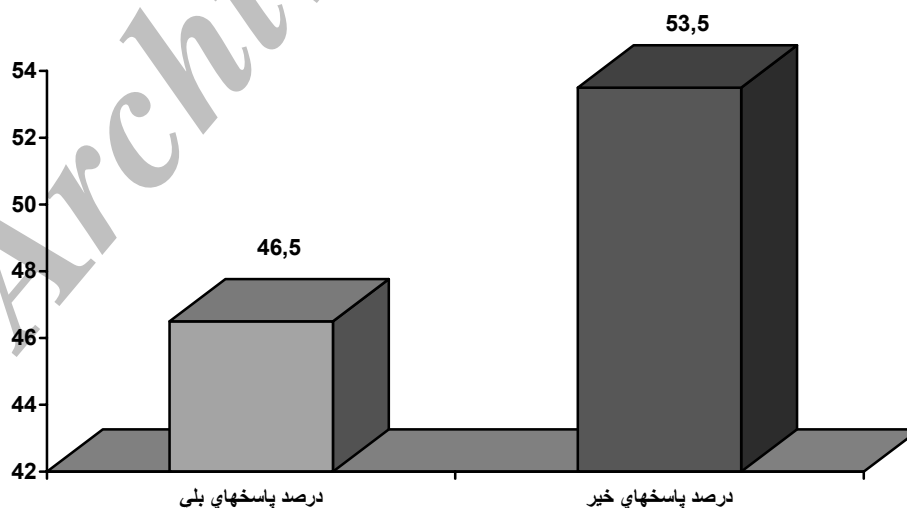
حرفه‌ای ۷۵ درصد از مجموع معیارهای ضروری در این زمینه را داشته‌اند (درصد پاسخ‌های بلی). ۲۵ درصد فاقد معیارهای ضروری در این زمینه بوده‌اند (درصد پاسخ‌های خیر).

نمودار شماره ۳- درصد پاسخ‌های داده شده به سئوالات حیطة امور مالی در باشگاه‌ها

۴- وضعیت هواداران باشگاه‌ها

چهارده باشگاه به ۱۴ سؤال در حیطة وضعیت هواداران پاسخ داده‌اند. نمودار شماره ۴ (نشان دهنده وضعیت کلی باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال لیگ برتر در این حیطة می‌باشد. همان گونه که ملاحظه می‌گردد، باشگاه‌های حرفه‌ای ۴۶/۵ درصد از مجموع معیارهای ضروری در این زمینه را داشته‌اند (درصد پاسخ‌های بلی). ۵۳/۵ درصد فاقد معیارهای ضروری در این زمینه بوده‌اند (درصد پاسخ‌های خیر).

نمودار شماره ۴- درصد پاسخ‌های داده شده به سئوالات حیطة هواداران در باشگاه‌ها

۵- وضعیت مدیریت و نیروی انسانی باشگاه‌ها

چهارده باشگاه به ۷ سؤال در حیطه وضعیت مدیریت و نیروی انسانی پاسخ داده‌اند. نمودار شماره (۵) نشان دهنده وضعیت کلی باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال لیگ برتر در این حیطه می‌باشد. همان گونه که ملاحظه می‌گردد، باشگاه‌های حرفه‌ای ۷۴/۶ درصد از مجموع معیارهای ضروری در این زمینه را داشته‌اند (درصد پاسخ‌های بلی). ۲۵/۴ درصد فاقد معیارهای ضروری در این زمینه بوده‌اند (درصد پاسخ‌های خیر).

نمودار شماره ۵- درصد پاسخ‌های داده شده به سئوال‌ات حیطه مدیریت و نیروی انسانی در باشگاه‌ها

ب - آزمون فرضیه‌های آماری

فرضه ۱. بین وضعیت اماکن و فضاهای مورد نیاز باشگاه‌های کشورهای ایران، چین، مالزی و انگلستان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. برای آزمون فوق از آزمون کروسکال والیس استفاده گردید. نتایج آزمون نشان داد که بین باشگاه‌های کشورهای ایران، چین، مالزی و انگلستان در حیطه وضعیت اماکن و فضاهای مورد نیاز ($\alpha = 0.152$) تفاوت معنی‌داری وجود ندارد و بنابراین فرضیه آماری مورد تأیید قرار گرفت (جدول شماره ۱). همانگونه که در جدول شماره یک ملاحظه می‌گردد، گرچه تفاوت معنی‌دار نمی‌باشد ولی رتبه ایران (۲) در این حیطه نسبت به رتبه‌های چین (۴/۵)، مالزی (۴) و انگلستان (۷/۵) در سطح پائین‌تری قرار دارد.

جدول شماره (۱) آزمون فرضیه آماری ۱

سطح معنی‌داری	درجه آزادی	میانگین رتبه‌ها				فرضیه
		انگلستان	مالزی	چین	ایران	
۰/۱۵۲	۳	۷/۵	۴	۴/۵	۲	اماکن و فضاهای مورد نیاز باشگاه

فرضیه ۲. بین وضعیت مدیریت و نیروی انسانی باشگاه‌های کشورهای ایران، چین، مالزی و انگلستان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

برای آزمون فرضیه فوق نیز از آزمون کروسکال والیس استفاده گردید. نتایج آزمون نشان داد که بین باشگاه‌های کشورهای ایران، چین، مالزی و انگلستان در حیطه مدیریت و نیروی انسانی ($\alpha = 345$) تفاوت معنی‌داری وجود ندارد و بنابراین فرضیه آماری مورد تأیید قرار گرفت (جدول شماره ۲). همانگونه که در جدول شماره دو ملاحظه می‌گردد، گر چه تفاوت معنی‌دار نمی‌باشد ولی رتبه ایران (۳) در این حیطه نسبت به رتبه‌های چین (۴)، مالزی (۴) و انگلستان (۷) در سطح پائین‌تری قرار دارد.

جدول شماره (۲) آزمون فرضیه آماری ۲

سطح معنی‌داری	درجه آزادی	میانگین رتبه‌ها				فرضیه
		انگلستان	مالزی	چین	ایران	
۰/۳۴۵	۳	۷	۴	۴	۳	مدیریت و نیروی انسانی

بحث و نتیجه‌گیری

در این بخش به بحث و نتیجه‌گیری در مورد یافته‌های پژوهش و مقایسه آن با نتایج سایر پژوهش‌های انجام شده پرداخته شده است. در حیطه اماکن و فضاهای مورد نیاز باشگاه، مشاهده شد که باشگاه‌های لیگ برتر ایران تنها توانسته‌اند ۴۴/۶ درصد از حداقل‌های ضروری را دارا باشند (نمودار شماره ۱). نتیجه تحقیق حاضر با تحقیق خبیری (۱۳۸۲) و الهی متفاوت می‌باشد، در تحقیق آنها نشان داده شده که باشگاه‌ها فقط دارای ۲۸ درصد حداقل‌های ضروری را دارا هستند. از آنجائیکه باشگاه‌های مورد تحقیق از اماکن و فضاهای دولتی سازمان و ادارات کل تربیت بدنی استفاده می‌نمایند، به نظر می‌رسد علت تفاوت در میزان استفاده از امکانات در زمان تحقیق خبیری و الهی بوده است و در هنگام انجام تحقیق حاضر باشگاه‌ها از امکانات دولتی سازمان و ادارات کل تربیت بدنی استان‌ها بیشتر استفاده کرده‌اند (۳ و ۶).

بنابراین بسیاری از باشگاه‌های شرکت کننده در لیگ برتر از نظر اماکن و فضاهای مورد نیاز کاملاً بی‌بهره بوده و برای مسابقات و تمرینات خود از اماکن و فضاهای استیجاری که بیشتر کوتاه مدت و موقتی هستند استفاده می‌کنند. این وضعیت سبب گردیده تا آنها نتوانند برنامه‌های بلند مدت و مستمر برای خود داشته باشند و در نتیجه بستر توسعه و پیشرفت لازم را ندارند.

در زمینه وضعیت رشد و توسعه در سطح نوجوانان و جوانان، اگر چه ۸۳/۳ درصد از مجموع معیارهای ضروری را دارا هستند (نمودار شماره ۲) ولیکن با توجه به پیشرفت‌های بسیار زیاد در این زمینه،

به ویژه در اروپا (کشورهای هلند و انگلستان)، داشتن حداقل معیارها فقط نقطه شروع می‌باشد. حتی اگر باشگاه‌های لیگ برتر دارای ۱۰۰ درصد حداقل‌ها در این زمینه باشند، فقط در نقطه شروع قرار دارند. به عنوان مثال باشگاه فوتبال تونته (FC Twente) در هلند دارای امکانات بسیار پیشرفته‌ای است که در آن علیرغم مدیریت تمام وقت حرفه‌ای، کادر مربیگری بسیار کافی و زبده، زمین و بسترهای آموزشی بسیار مجهز و ارتباط تنگاتنگ با تیم‌ها و باشگاه‌های آماتور در حد بسیار بالایی وجود دارد، معه‌ذا به سایر باشگاه‌های حرفه‌ای توصیه می‌نماید که این وضعیت را برای توسعه و پیشرفت ارتقاء بخشند (۱۰). همچنین کنفدراسیون فوتبال اروپا (یوفا) به باشگاه‌هایی که در این زمینه حداقل‌های معیارهای ضروری را نداشته باشند مجوز حضور در مسابقات قهرمانی اروپا را صادر نمی‌نماید (۱۱). در بخش امور مالی باشگاه، باشگاه‌های لیگ برتر دارای ۷۵ درصد از حداقل‌های ضروری معیارها را، دارا می‌باشند (نمودار شماره ۳) و این عدد ۲۵ درصد کمتر از حداقل‌های ضروری است لیکن نکته بسیار مهم در این میان آن است که این معیارها بیشتر جنبه چارچوب‌های شفاف‌سازی در ارائه تراز مالی و اصولاً جنبه‌های حسابداری، حسابرسی و شفافیت در درآمدها و هزینه‌ها، شفافیت در حقوق و دستمزدها و نقل و انتقال‌ها را در بر می‌گیرد، نه توان مالی و میزان سرمایه‌گذاری باشگاه را، و چنانچه در این زمینه وارد شده و در نظر باشد تا توان مالی، میزان سرمایه‌گذاری و توانایی کسب حقوق حقه تلویزیونی و حامیان مالی باشگاه را بخواهیم تخمین زده و محاسبه نماییم، درصدهای بدست آمده بسیار مایوس‌کننده خواهند بود. به طور نمونه باشگاه‌های لیگ برتر هیچگونه حقوقی را از پخش بازیها از تلویزیون دریافت نمی‌کنند و این در حالی است که باشگاه‌های اروپایی و نیز باشگاه‌های ژاپن و کره بیش از ۵۰ درصد از درآمدهای خود را از پخش تلویزیونی دریافت می‌نمایند ضمن آنکه این مبالغ در کشورهای اروپایی به صورت اعداد نجومی است (۱۳، ۱۴، ۱۵، ۹، ۴).

در خصوص وضعیت هواداران باشگاه، باشگاه‌های لیگ برتر ۶/۴۶ درصد معیارهای ضروری را دارا هستند (نمودار شماره ۴). این درصد در تحقیق خبیری (۱۳۸۲) ۴۲ درصد را نشان داده است و به هر حال این مقدار به ۵۰ درصد حداقل‌های ضروری نرسیده و ضعف عمده‌ای در این بخش محسوب می‌گردد (۶). باشگاه‌های حرفه‌ای جهان در این زمینه فعالیت‌های گسترده‌ای را برای هواداران خود از جمله ایجاد برنامه‌های اجتماعی، استفاده از امکانات باشگاه برای ازدواج بعضی از هواداران، شرکت نماینده هواداران در هیئت مدیره باشگاه برای ارائه دادن نظر مشورتی، صورت داده تا بدین وسیله بتوانند آنها را جذب و حفظ نمایند (۱۷). در هر حال باشگاه‌های لیگ برتر راه طولانی برای سازماندهی، جذب و حفظ هواداران در بیش رو دارند و نسبت به کشورهای پیشرفته عقب ماندگی زیادی وجود دارد. به عنوان نمونه می‌توان به طرح ضربتی تونی بانکس (Tony Banks)، وزیر ورزش انگلستان، اشاره نمود که این طرح با یک هدف کاملاً مشخص به جذب تماشاچیان و هواداران فوتبال و برگرداندن فوتبال به بطن جامعه و مردم پرداخته است (۱۸).

وضعیت مدیریت و نیروی انسانی، از جمله حیطه‌های تحقیق بوده که، نشان داده است، باشگاه‌های لیگ برتر ۶/۷۴ درصد از مجموع حداقل‌های ضروری در این زمینه را دارا هستند و این درصد با تحقیق خبیری (۱۳۸۲)

که ۶۵ درصد را نشان می‌دهد تفاوت دارد (۶). ولیکن در هر صورت از این بابت نیز باشگاه‌های لیگ برتر دارای کمبودهایی بوده و فاقد حداقل‌های لازم را می‌باشند. بنابراین یکی از وظایف بسیار مهم باشگاه تهیه برنامه‌های خوب و توسعه نیروی انسانی مورد نیاز می‌باشد و این نیروی انسانی را به اصطلاح تیم پشت سر تیم فوتبال داخل زمین قلمداد می‌کنند. نتیجه تحقیق حاضر در مقایسه با نتایج بدست آمده از تحقیق انجام شده باشگاه‌های اسکاتلند کاملاً متفاوت می‌باشد و در باشگاه‌های اسکاتلند علاوه بر اینکه ۱۰۰ درصد حداقل‌های معیارهای ضروری را دارند بلکه به طور متوسط در هر باشگاه ۲۵ نفر بطور تمام وقت، ۱۴ نفر به طور پاره وقت و ۸۹ نفر به صورت نیروهای داوطلب در اداره باشگاه سهیم می‌باشند (۱۹). مدیریت ورزش حرفه‌ای نقش بسیار کلیدی در ایجاد ورزش حرفه‌ای دارد. اگر اهداف را خوب تعریف کنیم اما نگاه دقیقی به آموزش مدیران حرفه‌ای نداشته باشیم به نتیجه نمی‌رسیم. ممکن است ما قوانین خوبی وضع کنیم ولی اگر به خوبی اجرایی نشود آن قانون به هیچ دردی نمی‌خورد. قانون خوب، لازم است ولی کافی نیست. جدای از بحث تئوریک به بخش اجرایی حرفه‌ای نیاز داریم که حداقل تحصیلات دانشگاهی داشته باشند. ما نمی‌توانیم رییس باشگاهی که ورزشی نیست و تحصیلات این کار را ندارد، به کار بگیریم (۲). در قسمت استنباطی، دو فرض مورد آزمون قرار گرفتند و در هر دو فرض تفاوت معنی‌داری بین وضعیت نیروی انسانی و مدیریت (فرض اول) و نیز بین وضعیت اماکن و فضاهای مورد نیاز (فرض دوم) باشگاه‌های کشورهای ایران، چین، مالزی و انگلستان مشاهده نگردید. گرچه تفاوت معنی‌دار نبوده ولی وضعیت باشگاه‌های ایران از باشگاه‌های چین، مالزی و انگلستان پائین‌تر بوده است. همان گونه که از داده‌های جدول شماره (۱) بر می‌آید میانگین رتبه‌های باشگاه‌های ایران در هر دو حیطه نیروی انسانی و مدیریت و اماکن و فضاهای مورد نیاز باشگاه پائین‌تر از باشگاه‌های مالزی، انگلستان و چین می‌باشد.

این موضوع با توجه به پائین بودن حجم نمونه‌ها در هر گروه بوده است. ضمن اینکه در مقایسه بین باشگاه‌ها، حداقل‌های معیارهای تعیین شده از طرف کنفدراسیون فوتبال اروپا ملاک مقایسه بوده نه حداکثر آنها. در این تحقیق فقط باشگاه‌های بیرمنگام و اورتون دارای کلیه حداقل‌های معیارهای تعیین شده بودند و باشگاه‌های کشورهای ایران، مالزی و چین نتوانستند حتی خودشان را به این حداقل‌ها نزدیک نمایند و وضعیت باشگاه‌های ایران از باشگاه‌های مالزی و چین نیز پائین‌تر نشان داده است. ضمناً در تحقیق خبیری (۱۳۸۲) که نشان داد باشگاه‌های حرفه‌ای ایران نسبت به باشگاه‌های کشورهای امارات، ژاپن و ترکیه از نظر نیروی انسانی و مدیریت و نیز از نظر اماکن و فضاهای ورزشی در سطح پائین‌تری قرار دارند با نتایج این تحقیق در این قسمت همخوانی دارد (۶).

در یک نتیجه‌گیری کلی، نتایج تحقیق حاضر نشان داد که در بخش اول تحقیق، وضعیت باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران (۱۴ باشگاه) در حیطه‌های اماکن و فضاهای ورزشی مورد نیاز باشگاه، وضعیت رشد و توسعه در سطوح نوجوانان و جوانان، امور مالی، هواداران و مدیریت و نیروی انسانی نتوانسته به حداقل معیارهای تعیین شده دست یابد و این نتایج با نتایج سایر تحقیقات انجام شده همخوانی دارد. در بخش دوم، نتایج دو حیطه اماکن و

فضاهای ورزشی و مدیریت و نیروی انسانی باشگاه‌های ایران با باشگاه‌های چین، مالزی و انگلستان نشان داد که باشگاه‌های ایران از سه کشور فوق‌الذکر در رتبه پائین‌تری قرار دارد و نتایج تحقیق حاضر با تحقیقات نیز همخوانی دارد.

منابع

- ۱- احسانی، محمد، ۱۳۸۲، نخستین سمینار علم و فوتبال، تهران، «مراحل صدور مجوز باشگاه‌ها برای باشگاه‌های اروپا»، تالار حرکت، انتشارات پژوهشکده تربیت بدنی، سازمان تربیت بدنی.
- ۲- احسانی، محمد، ۱۳۸۳، «بررسی چالش‌های حرفه‌ای شدن»، روزنامه همبستگی، شماره ۱۰۰۳.
- ۳- الهی، علیرضا و پورآقایی اردکانی، زهرا، ۱۳۸۳. «بررسی وضعیت استادیوم‌های فوتبال کشور در مقایسه با استانداردهای اروپایی» نشر حرکت، شماره ۱۹، صص ۶۳-۷۹.
- ۴- الهی، علیرضا، ۱۳۸۳. پایان‌نامه کارشناسی ارشد «بررسی عملکرد سازمان لیگ حرفه‌ای فوتبال ژاپن». دانشگاه تهران.
- ۵- خبیری محمد و دیگران، ۱۳۷۴. «فوتبال» کمیته ملی المپیک.
- ۶- خبیری محمد، ۱۳۸۲. «مقایسه باشگاه‌های فوتبال حرفه‌ای ایران و چند کشور منتخب»، پژوهشنامه پژوهشکده تربیت بدنی وزارت علوم، تکنولوژی و فن‌آوری.
- ۷- خبیری محمد، ۲۰۰۴. «طراحی الگوی باشگاه فوتبال حرفه‌ای برای باشگاه‌های کشورهای آسیایی - حداقل‌ها»، بخش چشم انداز AFC. ارائه شده در مقر AFC. مالزی، کوالالامپور.
- ۸- کمیته ملی المپیک، ۱۳۷۸. «فوتبال» کمیته ملی المپیک، تهران.
- 9- Brummans. R. J. J. and Langendi JK, "Human Resource Accounting in Football Clubs": A Comparative Study of the Accounting Practices in the Netherlands and UK, University of Amsterdam Working Paper, 1995.
- 10- Deloitte Consulting "Study into Improvements in Youth Training" Presentation Club Analysis FC Twente. Presentation to the I.R. Iran Football Federation. 2001.
- 11- Deloitte Consulting "Licencing Procedure for Clubs Participating in UEFA Club Competition". Presentation to the I.R. Iran Football Federation. 2001.
- 12- Malaysian Association for Physical Education, Sport and Fitness Journal, Volume 3. Oct 2003.
- 13- Royal Society for the Encouragement of Arts, Commerce and Manufactures, Tomorrow, Company: The Role of Business in a Changing World", London, 1995.

- 14- Sir Norman Chester Center for Football Research. "Why Support Football", University of Leicester, Fact Sheet 3, 2000.
- 15- Sir Norman Chester Center for Football Research. "The New Football Economics" University of Leicester, Fact sheet 10. 2001.
- 16- Stephen, Morrow, "The New Business of Football", Heriot – Watt University, Edinburgh, Mc Millan Press Ltd, 1999.
- 17- SNCCFR (1997), FA Premier League Fan Surveys 1996 / 97 General Sample Report. (University of Leicester. Sir Norman Chester Center for Football Research).
- 18- Sean Hamil, Jonattan Michel and Christine Houghton "A Game of Two Halves", the Business of Football, Governance Research Center, Recognized Center of Brickbat, University of London, 2001.
- 19- Sport Scotland, "Sports Clubs in Scotland", Individual Sport Surrey Results, Football Research Digest No 19, May 2001.
- 20- Williams, J (With Neatrou, S), A National Survey on the New National Stadium, SNCCFR, University of Leicester, 2002.

Archive of SID